

รูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

Vocational Quality Administration Model for Vocational Schools in the Special Development Zone of Southern Border Provinces

สุนทรี วรรณไพเราะ¹ และ ศิลป์ชัย สุวรรณมณี¹

Suntaree Wannapiro¹ and Sinchai Suwanmanee¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยดำเนินการวิจัยผานวิธี 3 ระยะ ได้แก่ 1) การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ผ่านการสังเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน 2) การพัฒนารูปแบบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจากข้อมูลของผู้บริหารและครู 300 คน ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงและความเชื่อมั่น และ 3) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบผ่านการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 8 คน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ PRIMES Model ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย และ 56 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สถานศึกษาศักยภาพสูง (P-Potential School) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ยืดหยุ่น (R-Resilient Administrator) ครูผู้สร้างแรงบันดาลใจ (I-Inspiring Teacher) ผู้เรียนแห่งสมรรถนะ (M-Mastery Learner) พันธมิตรสถานประกอบการเพื่อการศึกษา (E-Enterprise Partner) และการศึกษابนฐานชายแดนใต้ (S-Southern Border-based Education) ผลการประเมินระบุว่ารูปแบบมีคะแนนความเหมาะสมเฉลี่ย 4.65 และความเป็นไปได้เฉลี่ย 4.72 ในระดับมากที่สุด รูปแบบ PRIMES Model นี้เป็นกรอบการบริหารอาชีวศึกษาที่คำนึงถึงบริบทพื้นที่ชายแดนใต้และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างบูรณาการ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพอาชีวศึกษา สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมท้องถิ่น และตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน

คำสำคัญ: การบริหารอาชีวศึกษา, สถานศึกษาอาชีวศึกษา, เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstracts

This study aimed to develop a quality vocational education administration model for vocational schools in the Special Development Zone of Southern Border Provinces. A mixed-methods research approach was employed across three phases: 1) identifying components and indicators through document synthesis and in-depth interviews with nine

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ Assist. Prof. Dr., Faculty of Education, Thaksin University

Corresponding Author E-mail: suwanmaneesinchai@gmail.com

purposely selected experts; 2) developing the model using confirmatory factor analysis based on data from 300 vocational school administrators and teachers collected through a validated and reliable questionnaire; and 3) evaluating the model's appropriateness and feasibility through focus group discussions with eight experts.

The study revealed that the PRIMES Model consists of six major components, 21 sub-components, and 56 indicators, comprising: P – Potential School, R – Resilient Administrator, I – Inspiring Teacher, M – Mastery Learner, E – Enterprise Partner, and S – Southern Border-based Education. The evaluation results indicated that the model achieved high appropriateness scores ($M = 4.65$) and feasibility scores ($M = 4.72$) at the highest level. The PRIMES Model represents an integrated vocational education administration framework that explicitly considers the Southern Border context and local cultural dimensions, thereby enhancing vocational education quality and addresses community needs.

Keywords: Vocational Education Administration, Vocational School, Special Development Zone in the Southern Border Provinces

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ควบคู่กับการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่ก่อนเกิดจนถึงวัยสูงอายุ พร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกร่วมในการอยู่ร่วมกันในสังคม มีการปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้เทคโนโลยี การวางแผนชีวิตและการเงิน และการพัฒนาทักษะอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของประเทศ เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพและอยู่ร่วมในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ส่งเสริมทักษะชีวิตและการอยู่ร่วมในสังคมพหุวัฒนธรรมผ่านยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555–2569 โดยมุ่งเพิ่มผู้เรียนสายอาชีพลดอัตราการออกกลางคัน และขยายโอกาสทางการศึกษาสู่ทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงกลุ่มด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ และแรงงาน พร้อมยกระดับคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะวิชาชีพ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทุกมิติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2555) นโยบายและจุดเน้นของ สอศ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ขับเคลื่อนอาชีวศึกษาตามกรอบยุทธศาสตร์ 4 ประการ ได้แก่ 1) ปลดล็อกข้อจำกัด ปรับหลักสูตร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ 2) พัฒนาอาชีวศึกษา ยกกำลังสอง โดยขยายโอกาสและยกระดับสถานศึกษาเป็น Excellence Center 3) จัดการอาชีวศึกษา

เพื่อการมีงานทำอย่างยั่งยืน และ 4) ขับเคลื่อนด้วยวงจรอาชีพศึกษาคุณภาพ (Vocational Quality Cycle) (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2564)

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สอศ. ได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ เพื่อส่งเสริมอาชีวศึกษาในกลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษาและส่งเสริมทักษะอาชีพให้ประชาชนสามารถสร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยและมีความเป็นเลิศเฉพาะทางที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่ระดับอาเซียน โดยมีสถานศึกษาอาชีวศึกษา 18 แห่ง ครอบคลุม 4 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย (ศูนย์พัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2564)

อย่างไรก็ดี การจัดการอาชีวศึกษาไทยยังประสบปัญหาสำคัญ ได้แก่ การผลิตกำลังคนไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การเรียนการสอนไม่เต็มประสิทธิภาพ และการขาดปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็น โดยเฉพาะในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีบริบททางภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่แตกต่าง (ราตรีสวัสดิ์ ธนารักษ์, 2567) การบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมจึงเผชิญความท้าทายในการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาทักษะวิชาชีพและการธำรงอัตลักษณ์ท้องถิ่น ทำให้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการและนโยบายที่ยืดหยุ่น เพื่อรองรับความหลากหลายและยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้ทัดเทียมสากล (ประเสริฐ แก้วเพ็ชร, 2564) ขณะเดียวกัน แม้อาชีวศึกษาในพื้นที่ชายแดนใต้จะช่วยเพิ่มโอกาสทางอาชีพแก่เยาวชน แต่ยังเผชิญข้อจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์ฝึกอาชีพ ความซับซ้อนในการประสานงาน ตลอดจนสถานการณ์ความไม่สงบและนโยบายที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องของการจัดการศึกษา (ณัฐนันท์ ชุมแก้ว และคณะ, 2565)

ดังนั้น งานวิจัยนี้มุ่งศึกษารูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และเป็นแนวทางการยกระดับคุณภาพอาชีวศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัยนี้ปรับจากแนวคิด “วงจรอาชีพศึกษาคุณภาพ” (Vocational Quality Cycle) ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2564) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ สถานศึกษาที่มีศักยภาพ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ผู้เรียนที่มีความสามารถ ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในสถานประกอบการชั้นนำ ทั้งนี้ได้มีการประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) ภายใต้รูปแบบการวิจัยแบบหลายช่วง (Multiphase Design) โดยดำเนินการเป็น 3 ระยะหลัก ได้แก่

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งคัดเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารระดับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารอาชีวศึกษา 5 คน และนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา 2 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.3 การสรุปองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอิงจากผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ การดำเนินการในระยะนี้ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอ้างอิงจากผลการวิเคราะห์ในระยะที่ 1

2.2 การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาในพื้นที่ จำนวน 300 คน จากประชากรจำนวน 852 คน ตามหลักเกณฑ์ของ Comrey & Lee (2013) ซึ่งกำหนดว่าขนาดตัวอย่าง 300 คน ถือว่าอยู่ในระดับ "ดี" โดยใช้การสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67–1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) จากการทดลองใช้กับ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เท่ากับ .985

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่

3.1 ประเมินรูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายการศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 5 คน ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มในขั้นตอน 3.1 เครื่องมือที่ใช้ คือแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

ผลการวิจัย

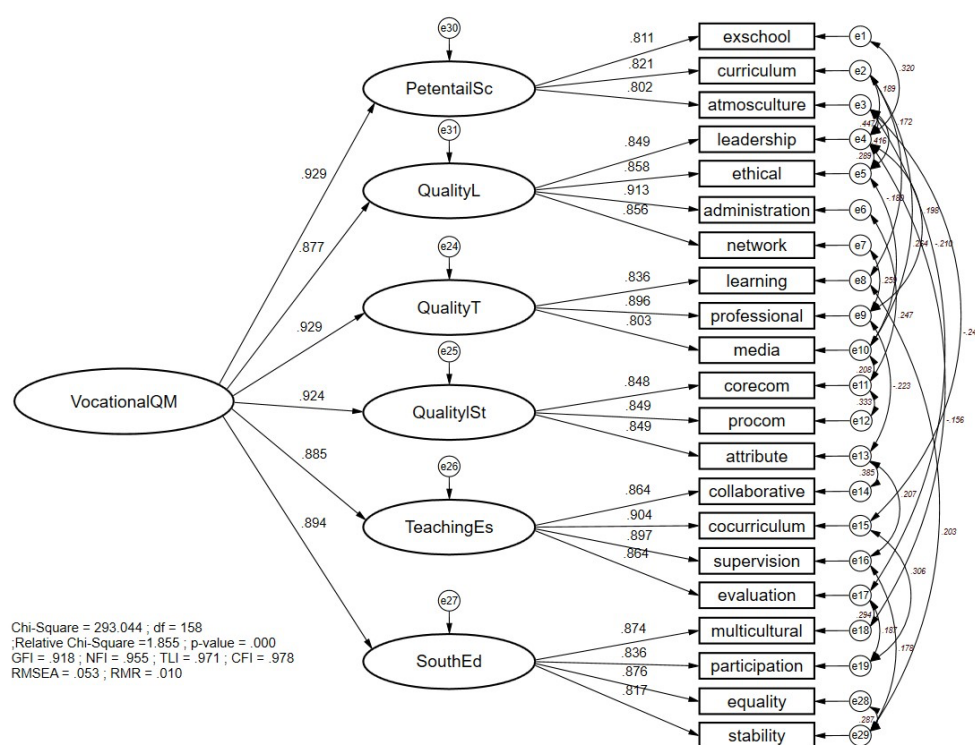
การวิจัยดำเนินการ 3 ระยะหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ การพัฒนารูปแบบ และการประเมินรูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สถานศึกษาที่มีศักยภาพ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ 3) ครูที่มีศักยภาพ 4) ผู้เรียนที่มีศักยภาพ 5) การจัดการเรียนการสอนในสถานประกอบการ และ 6) การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างในรายละเอียดขององค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ โดยการสังเคราะห์เนื้อหาเอกสาร พบว่ามี 6 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย และ 78 ตัวบ่งชี้ ในขณะที่ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามี 6 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย และ 75 ตัวบ่งชี้ โดยผลการสัมภาษณ์ได้เสนอให้น้ององค์ประกอบย่อย “การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง” เพิ่มเข้าไปในองค์ประกอบหลักด้านการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ เมื่อรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสองแหล่ง พบว่า องค์ประกอบของการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย และ 82 ตัวบ่งชี้

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เพื่อทดสอบโครงสร้างของโมเดล พบว่าตัวแปรหลัก คุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา (VocationalQM) ส่งผลโดยตรงต่อองค์ประกอบย่อย ได้แก่ สถานศึกษาศักยภาพสูง (PotentialSc), ผู้บริหารสถานศึกษาที่ยึดหยุ่น (QualityL), ครูที่มีคุณภาพ (QualityT), ผู้เรียนที่มีคุณภาพ (QualitySt), การจัดการเรียนการสอนในสถานประกอบการ (TeachingEs) และการศึกษาบนฐานชายแดนใต้ (SouthEd) โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ของแต่ละมิติ อยู่สูงมากระหว่าง 0.877 – 0.929 ซึ่งบ่งชี้ว่าตัวบ่งชี้แต่ละมิติมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา และเป็นมาตรวัดคุณภาพที่ดีในการอธิบายโครงสร้างของโมเดล

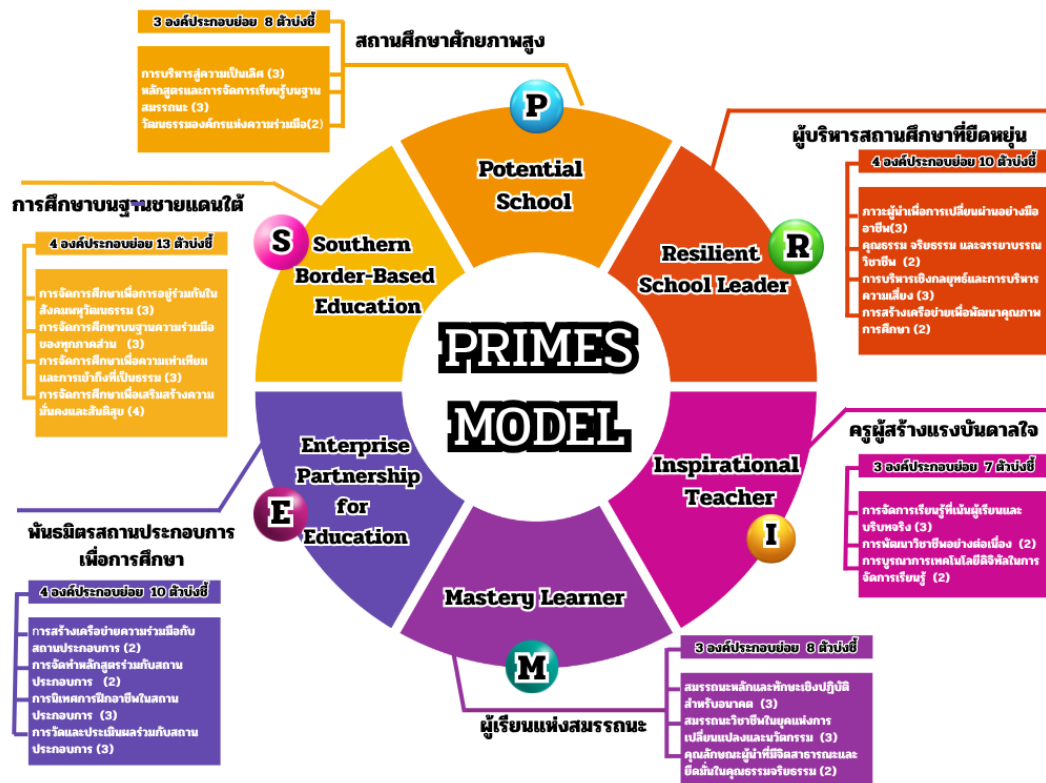
เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ย่อยทั้งหมดพบว่ามีค่า น้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.802 ถึง 0.913 แสดงว่าทุกตัวบ่งชี้ มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนคุณลักษณะเฉพาะขององค์ประกอบย่อยนั้นๆ ทางสถิติ ค่าความเหมาะสมของโมเดล (Model Fit Indices) อยู่ในเกณฑ์ดีมาก-ดีเยี่ยม ได้แก่ GFI = .918 (ดัชนีความสอดคล้องโดยรวมของโมเดล), CFI = .978 (ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบ), RMSEA = .053 (ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยกำลังสองต่อหนึ่งองศาอิสระของการประมาณ), NFI = .955 (ดัชนีความสอดคล้องเบื้องต้น), TLI = .971 (ดัชนีความสอดคล้องเชิงเปรียบเทียบแบบปรับค่าความซับซ้อนของโมเดล), และ RMR = .010 (ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือ) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลจริงสูง และเหมาะสมในการอธิบายปัจจัยเชิงโครงสร้างของคุณภาพอาชีวศึกษาในบริบทพื้นที่ชายแดนใต้

นอกจากนี้ ค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ย (Average Variance Extracted: AVE) ของแต่ละองค์ประกอบสูงกว่า 0.50 (0.658 – 0.779) สะท้อนว่าตัวบ่งชี้สามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมได้มากกว่า 50% หรือมีความตรงเชิงรวมศูนย์ที่ดี และค่าความเชื่อมั่นเชิงประกอบ (Composite Reliability: CR) สูงกว่า 0.70 (0.853–0.934) บ่งชี้ถึงความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างสูงขององค์ประกอบทั้งหมดด้วยกัน ผลเหล่านี้ยืนยันว่ารูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีคุณภาพทั้งด้านโครงสร้างและตัวบ่งชี้ เหมาะสมสำหรับใช้เป็นกรอบประเมินและพัฒนาคุณภาพการบริหารอาชีวศึกษาในพื้นที่ชายแดนใต้

รูปที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบการบริหารอาชีวศึกษา
ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ตัวบ่งชี้เดิมจำนวน 82 ตัวได้รับการควมรวมองค์ประกอบเหลือ 56 ตัว เพื่อขจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา เพิ่มความชัดเจน และเสริมความเหมาะสมในการนำไปใช้ประเมินตามบริบทพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้รูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 21 องค์ประกอบย่อย และ 56 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้ปรับปรุงชื่อขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยบางองค์ประกอบให้สอดคล้องกับตัวบ่งชี้มากยิ่งขึ้น ส่วนผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) และผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$)

รูปที่ 3 PRIMES Model รูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

รูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

1. สถานศึกษาศึกษาภาพสูง (Potential School) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การบริหารสู่ความเป็นเลิศ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้พื้นฐานสมรรถนะ และ วัฒนธรรมองค์กรแห่งความร่วมมือ
2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่ยืดหยุ่น (Resilient School Leader) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนผ่านอย่างมืออาชีพ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ การบริหารเชิงกลยุทธ์และการบริหารความเสี่ยง และการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ครูผู้สร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Teacher) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนและบริบทจริง การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการ
4. ผู้เรียนแห่งสมรรถนะ (Mastery Learner) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ สมรรถนะหลักและทักษะเชิงปฏิบัติสำหรับอนาคต สมรรถนะวิชาชีพในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม และคุณลักษณะผู้นำที่มีจิตสาธารณะและยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม

5. พันธมิตรสถานประกอบการเพื่อการศึกษา (Enterprise Partnership for Education) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ การจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ การนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และการวัดและประเมินผลร่วมกับสถานประกอบการ

6. การศึกษาบนฐานชายแดนใต้ (Southern Border-Based Education) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การจัดการศึกษาเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การจัดการศึกษาบนฐานความร่วมมือของทุกภาคส่วน การจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและการเข้าถึงที่เป็นธรรม และการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและสันติสุข

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครอบคลุมด้านผู้บริหาร ครู ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนในสถานประกอบการ และบริบทเฉพาะของพื้นที่ชายแดนใต้ ทั้งในมิติของสังคม วัฒนธรรม และความมั่นคง ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนที่ตรงกับความต้องการของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สถานศึกษาศักยภาพสูง จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การจัดหลักสูตรฐานสมรรถนะ และการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งความร่วมมือ เป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงศักยภาพของสถานศึกษาในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ เพราะว่องค์ประกอบเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้ชัดเจน แต่ยังส่งเสริมกระบวนการทำงานร่วมกันผ่านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติจริง การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ระหว่างคณะครูและบุคลากร ตลอดจนการใช้ระบบสารสนเทศสนับสนุนการติดตามผลการเรียนรู้และการประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนวัตกรรมและปรับปรุงคุณภาพการจัดการอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ สาวิตรี เภาแสง และวานิช ประเสริฐพร (2567) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศต้องพัฒนาระบบบริหารให้ครอบคลุมทุกมิติ ตั้งแต่การใช้ระบบสารสนเทศ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ไปจนถึงการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะซึ่งตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ในขณะที่ Karwanto et al. (2025) และ Rostami et al. (2022) ระบุว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่องและการใช้ข้อมูลเพื่อการบริหารที่มีประสิทธิผล ล้วนเป็นบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางการจัดการและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ สุวิทนา สงวนรัตน์ และชวน ภารังกุล (2564) ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ไม่เพียงแต่นำความรู้ด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ได้จริงในสถานการณ์จริง ขณะที่วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสื่อสารที่เปิดกว้าง และการเรียนรู้ร่วมกันในรูปแบบทีมงาน

ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนและเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรในระยะยาว (วาสนา สิริอำนวย และคณะ, 2565)

2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่ยืดหยุ่น การวิจัยชี้ว่าการวิจัยชี้ว่า ภาวะผู้นำที่ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา โดยเฉพาะความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ ยึดมั่นในคุณธรรม บริหารเชิงกลยุทธ์ และสร้างเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้นำที่มีความยืดหยุ่นจะสามารถรับรู้และประเมินปัญหาเชิงบริบทได้อย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของพื้นที่ชายแดนได้ ทำให้สามารถปรับกลยุทธ์การบริหารได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การออกแบบหลักสูตรเฉพาะทางเพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์วิกฤต หรือการประสานความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานความมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย เทพแสง และพรรคิ์ ลังกะสูตร (2567) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำที่ยืดหยุ่นช่วยให้องค์กรสามารถรับมือกับความไม่แน่นอนและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ พิณภัทรา เวทย์วิทยานุกัณณ์ และชนมณี ศิลานุกิจ (2566) พบว่าผู้นำที่เปิดรับความคิดเห็นและเข้าใจบริบทของบุคลากรจะสามารถสร้างการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนในองค์กร ขณะเดียวกันงานของ Kaduma (2024) และ Siahaan et al. (2023) ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของคุณธรรม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบของผู้นำ ซึ่งล้วนเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความสำเร็จในระยะยาวขององค์กร

3. ครูผู้สร้างแรงบันดาลใจ จากการวิจัยพบว่า การวิจัยพบว่าครูต้องมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนในบริบทจริง พัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนและความต้องการของภาคอุตสาหกรรมผ่านการผสมผสานทักษะวิชาชีพกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตลอดจนการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครูอย่างต่อเนื่องและการประเมินผลสัมฤทธิ์อย่างสม่ำเสมอ จะช่วยกระตุ้นความอยากรู้ของผู้เรียน ทำให้เกิดกระบวนการทดลอง ปรับใช้ความรู้ได้จริง และบ่มเพาะทักษะการเรียนรู้เชิงลึกที่ยั่งยืน สอดคล้องกับ Niswatin et al. (2023) ระบุว่า โรงเรียนคุณภาพต้องมีครูมืออาชีพที่สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับกิตติยา ฤทธิภักดี และคณะ (2568) พบว่าการใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 และเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นผู้ชี้แนะอย่างมีวิจารณญาณ ขณะที่ ดารณี คูหา และพรเทพ ฐิ์แผน (2567) และ Ambon et al. (2024) เน้นความสำคัญของการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับการสอนและออกแบบกิจกรรมแบบ active learning ในทำนองเดียวกัน Haleem et al. (2022) ชี้ว่า ครูยุคใหม่ควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

4. ผู้เรียนแห่งสมรรถนะ จากการวิจัยพบว่า ผู้เรียนอาชีวศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะหลักและทักษะที่สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่ ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการประยุกต์ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ รวมทั้งสมรรถนะวิชาชีพที่สอดคล้องกับ

บริบทงาน พร้อมด้วยคุณลักษณะผู้นำที่ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสาธารณะ เพราะว่าการพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาทางอาชีพจริง สื่อสารและประสานงานข้ามสาขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการออกแบบแนวทางแก้ไขปัญหาเชิงระบบ และนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ไปใช้ทดสอบสมมติฐานอย่างเป็นขั้นตอน ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรมในการตัดสินใจและปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับ วัฒนธรรม ชุมเพชร และคณะ (2568) ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านการตลาดดิจิทัลและทักษะข้ามสายงานของผู้เรียนอาชีวศึกษา ในขณะเดียวกัน งานวิจัยในต่างประเทศได้เน้นย้ำแนวคิดนี้ โดยระบุว่าการพัฒนาผู้เรียนสายอาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญกับทั้งทักษะวิชาชีพเฉพาะทางและทักษะข้ามสายงาน เช่น การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (McGrath & Yamada, 2023; Shahbazi & Ahmady, 2022) นอกจากนี้ ยังมีการให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางเทคนิค ทักษะการสื่อสาร ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และการปฏิบัติงานตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ และเติบโตอย่างยั่งยืนในสายอาชีพ (Rahmadhani & Suryati, 2022; Daryono et al., 2023)

5. พันธมิตรสถานประกอบการเพื่อการศึกษา จากการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพอาชีวศึกษาในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นระบบ การจัดทำหลักสูตรร่วมที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงานและบริบทพื้นที่ การนิเทศฝึกอาชีพร่วม และการวัดประเมินผลร่วมเพื่อพัฒนา เนื่องจากการประสานงานกับสถานประกอบการผ่านเครือข่ายที่เป็นทางการช่วยให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาสามารถรวบรวมข้อมูลความต้องการแรงงานมาพัฒนาหลักสูตรร่วมที่สอดคล้องกับทักษะที่ตลาดต้องการ ในขณะเดียวกันการนิเทศฝึกอาชีพร่วมทำให้ครูและพี่เลี้ยงจากสถานประกอบการสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงลึกในสนามจริง และการประเมินผลร่วมช่วยให้ทั้งสองฝ่ายตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพการฝึกปฏิบัติได้ทันที สอดคล้องกับ พรทิพา ลิ้มปาส และคณะ (2568) ที่ระบุว่าการทำงานระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษาและสถานประกอบการจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสม ครอบคลุมการวางแผนร่วมกัน กำหนดบทบาท การสื่อสาร และติดตามผลอย่างเป็นระบบ ขณะที่กรรณิกา มานพ และนภาพรณ ธัญญา (2568) ให้ความสำคัญกับระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษากับองค์กรวิชาชีพเพื่อเตรียมผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการตลาดแรงงาน ส่วน OECD (2024) ชี้ว่าความร่วมมือกับสถานประกอบการเป็นหัวใจของการออกแบบหลักสูตร ฝึกงาน และประเมินสมรรถนะที่ตอบโจทย์เศรษฐกิจ ขณะที่ Syauqi et al. (2022) เน้นความตั้งใจ ความสามารถปรับตัว และความมุ่งมั่นระยะยาวในการสร้างพันธมิตรระหว่างโรงเรียนอาชีวศึกษากับภาคอุตสาหกรรม ส่วน Kisno et al. (2023) ระบุว่าความร่วมมือดังกล่าวช่วยพัฒนาทักษะผู้ประกอบการผ่านระบบการเรียนรู้คู่ขนานระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

6. การศึกษาบนฐานชายแดนใต้ จากการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ประกอบด้วยสี่องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม การสร้าง

ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ การจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียม และการส่งเสริมความมั่นคงและสันติสุขในชุมชน เพราะว่าการบูรณาการมิติพหุวัฒนธรรมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและเคารพในความหลากหลายทางศาสนาและชาติพันธุ์ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และชุมชนช่วยระดมทรัพยากรและความรู้เฉพาะท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ขณะที่การมุ่งเน้นความเท่าเทียมทำให้ทุกกลุ่มผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค และการส่งเสริมความมั่นคงและสันติสุขผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นสันติวิธีช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม สอดคล้องกับพระอริการคต กตปุญญ (ไชยวงศ์) (2567) ที่พบว่า การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดจากความเข้าใจ ยอมรับ และเคารพในความแตกต่างด้านศาสนา เชื้อชาติ และวัฒนธรรม ขณะเดียวกันความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่ายและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่ยั่งยืน (บรรจบ บุญจันทร์ และคณะ, 2566) ส่วนการส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษาช่วยลดความเหลื่อมล้ำ โดยการจัดสรรทรัพยากรและบริหารจัดการอย่างยุติธรรมทำให้การศึกษาเข้าถึงกลุ่มผู้เรียนได้ทั่วถึง (ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ และคณะ, 2568) นอกจากนี้ การบูรณาการการศึกษาพหุวัฒนธรรมและศาสนาในหลักสูตรยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะพลเมือง และการปลูกฝังแนวคิดสันติภาพตั้งแต่ระดับโรงเรียนถือเป็นกุญแจสำคัญสู่สังคมที่เกื้อกูลและยั่งยืน (Barsihanor et al., 2024; Sekibo & Iroye, 2024)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูควรจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และพัฒนาตนเองผ่านการอบรมและเครือข่ายวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงบทบาทผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ยึดมั่นในจริยธรรม ปรับกลยุทธ์ตามสถานการณ์ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ
4. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะชีวิต วิชาชีพ ภาษาต่างประเทศ และคุณธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การดำรงชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม
5. สถานศึกษาควรร่วมกับสถานประกอบการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอาชีพ และประเมินผลร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน
6. สถานศึกษาควรบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นในหลักสูตร เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม และจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมสันติสุขและความเสมอภาคในพื้นที่ชายแดนใต้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามและประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยวิเคราะห์ความเหมาะสม ความท้าทาย และแนวทางการปรับให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น
2. ควรศึกษากลไกและปัจจัยความสำเร็จของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในพื้นที่ชายแดนใต้ เพื่อพัฒนาเครือข่ายที่ยั่งยืน และยกระดับการฝึกอาชีพและหลักสูตรให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา มานพ, และ นภาพรณ ธิญญา. (2568). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะการฝึกอาชีพสำหรับนักศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1-2), 595-612.
- กิตติยา ฤทธิภักดี, ปวรณ รัตน์ประเทืองไทย, และ ธฤตา นฤภัย. (2568). การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 8(5), 24-36.
- ณัฐนันท์ ชุมแก้ว, สานิตา ทันทเวช, อิทธิฤทธิ์ ศรีชุมภู, อมรรัตน์ จันวัฒน์, และ โกวิท นวลศรี. (2565). เหลือवलหลังเลหน้การจัการอาชีวศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารวิชาการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้* 3, 2(2), 7-16.
- ดารณี คูหา, และ พรเทพ ฐัฒน. (2567). แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 25(2), 2250-2261.
- บรรจบ บุญจันทร์, สุภาวดี วิสุวรรณ, และ อริสา นพคุณ. (2566). การพัฒนากลไกความร่วมมือการจัดการศึกษาฐานสมรรถนะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา*, 6(3), 101-115.
- ประเสริฐ แก้วเพชร. (2564). เส้นทางพัฒนาอาชีวศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพประจำอำเภอ. *วารสารวิชาการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้* 3, 1(2), 1-8.

- ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ, กฤษณก ดวงชาตม, รุ่งลาวัลย์ ละอ้าคา, ปองภพ ภูจอมจิตร, และ ตรุณนา นาชัยฤทธิ์. (2568). การบริหารจัดการการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ. *Journal of Buddhist Education and Research*, 11(2), 258-270.
- พรทิพา ลิ้มปาส, พงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร, และ ละมุล รอดขวัญ. (2568). การจัดการความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนกับสถานประกอบการ. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 10(1), 56-68.
- พระอธิการคติ กตปุญโญ (ไชยวงศ์). (2567). การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*, 11(9), 99-109.
- พิณภัทรา เวทย์วิทยานวัฒน์, และ ชนมณี ศิลาณิกิจ. (2566). ภาวะผู้นำแบบยืดหยุ่นของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารสหวิทยาการและการจัดการร่วมสมัย*, 2(2), 1-13.
- ราตรีสวัสดิ์ ธนาคันต์. (2567). แนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาฐานสมรรถนะเพื่อรองรับอุตสาหกรรมสมัยใหม่ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิชาการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้* 3, 4(2), 14-28.
- วัฒนพล ชุมเพชร, ชีรพงษ์ วิริยานนท์, และ สนวนนท์ แดงประเสริฐ. (2568). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการตลาดดิจิทัล NFT. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 18(1), 80-95.
- วาสนา สิริอานวย, พิษณุภา ยืนยาว, และ ชีรุธธาดา ตันติโชค. (2565). วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. *วารสารวิชาการสิรินธรปริทรรศน์*, 23(1), 156-166.
- ศูนย์พัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2564). *สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้*. <http://sbd.vec.go.th>
- สมชาย เทพแสง, และ พรวิทย์ ลังกะสูตร. (2567). ภาวะผู้นำแบบยืดหยุ่น : รูปแบบของผู้นำในสถานการณ์ พลิกผัน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มจร*, 12(2), 157-173.
- สาวิตรี เงามแสง, และ วานิช ประเสริฐพร. (2567). แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 21(40), 277-288.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555). *นโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนา กำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555-2569*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). *นโยบายและจุดเน้นการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐* (ฉบับย่อ). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สุวัฒนา สงวนรัตน์, และ ชวน ภาวังกุล. (2564). หลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะในสถานศึกษา. *วารสารสิทธิมนุษยชน*, 22(2), 351-364.
- Ambon, J., Alias, B. S., Komariah, A., & Mansor, A. N. (2024). The impact of continuous professional development on teaching quality: a systematic review. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 13(6), 2771–2781. <https://doi.org/10.11591/ijere.v13i6.30427>
- Barsihanor, B., Rofam, G. K., & Hafiz, A. (2024). Strategies for integrating multicultural education and religious education to strengthen the multicultural character of elementary school students. *Journal of Integrated Elementary Education*, 4(2), 222–237. <https://doi.org/10.21580/jieed.v4i2.22790>
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (2013). *A first course in factor analysis* (2nd ed.). Psychology press.
- Daryono, R. W., Ramadhan, M. A., Kholifah, N., Isnantyo, F. D., & Nurtanto, M. (2023). An empirical study to evaluate the student competency of vocational education. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 12(2), 1079-1086. <http://doi.org/10.11591/ijere.v12i2.22805>
- Haleem, A., Javaid, M., Qadri, M. A., & Suman, R. (2022). Understanding the role of digital technologies in education: A review. *Sustainable operations and computers*, 3, 275-285. <https://doi.org/10.1016/j.susoc.2022.05.004>
- Kaduma, K. D. (2024). Compliance toward ethical leadership among school pPrincipals: A synthesis of qualitative research-based evidences. *International Journal of Educational Administration and Policy Studies*, 16(1), 6-15. <https://doi.org/10.5897/IJEAPS2023.0773>
- Karwanto, K., Ghani, M. F. B. A., Windasari, W., Widiyanah, I., Andari, S., Sholeh, M., & Trihantoyo, S. (2025). Managing Learning Excellence in Educational Institutions: Strategies and Insights. *International Journal of Recent Educational Research*, 6(1), 116-129. <https://doi.org/10.46245/ijorer.v6i1.747>
- Kisno, K., Milfayetty, S., Sitanggang, N., & Lubis, M. J. (2023). The System Approach for Entrepreneurship-Based School Management in Vocational High Schools. *Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan*, 15(3), 3261-3270. <https://doi.org/10.35445/alishlah.v15i3.3068>
- McGrath, S., & Yamada, S. (2023). Skills for development and vocational education and training: Current and emergent trends. *International Journal of Educational Development*, 102, 102853. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2023.102853>

- Niswatin, N., Damayanti, E. S., Jonathan, B., & Joshua, W. (2023). School Excellence and Acceleration Policy: A Review of Theory and Implementation. *Lingeduca: Journal of Language and Education Studies*, 2(2), 158-173.
<https://doi.org/10.55849/lingeduca.v2i2.300>
- OECD (2024), *PISA Vocational Education and Training (VET): Assessment and Analytical Framework*. OECD. <https://doi.org/10.1787/b0d5aaf9-en>
- Rahmadhani, S., & Suryati, L. (2022). Vocational high school students' competency needs to the world of work. *Mimbar Ilmu*, 27(2), 349-355.
<https://doi.org/10.23887/mi.v27i1.42161>
- Rostami Alileh, T., Rastgoo, A., Namvar, Y., & Sattari, S. (2022). Validating of Applied Model for the Implementation of the School Management Excellence Program. *Iranian journal of educational sociology*, 5(4), 170-184. <https://doi.org/10.61186/ijes.5.4.170>
- Sekibo, G. T., & Iroye, S. (2024). Exploring Peace Education in a Post-Conflict Society: Challenges and Opportunities. *NIU Journal of Social Sciences*, 10(3), 295-308.
<https://doi.org/10.58709/niujss.v10i3.2023>
- Shahbazi, S., & Ahmady, S. (2022). Key skills in technical and vocational education & training system: A scoping review. *International journal of health sciences*, 6(S7), 6001–6012. <https://doi.org/10.53730/ijhs.v6nS7.13414>
- Siahaan, A., Aswaruddin, A., Maulidayan, M., Zaki, A., Sari, N., & Rahman, A. A. (2023). Principal leadership ethics as a role model in high school. *Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan*, 15(3), 2834-2845. <https://doi.org/10.35445/alishlah.v15i3.1563>
- Syauqi, K., Munadi, S., & Triyono, M. B. (2022). Sustainable Partnership Strategy: Case Studies in Vocational High Schools and Partner Industries. *Qualitative Report*, 27(8), 1483-1498. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2022.5481>

การอ้างอิงบทความ

สุนทรี วรรณไพเราะ และ ศิลป์ชัย สุวรรณมณี. (2568). รูปแบบการบริหารอาชีวศึกษาคุณภาพของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 7(3), 21-36. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/282240>

